

DALTONSKÁ ŠKOLA – DALTONSKÝ PLÁN

Helen Parkhurstová (1887 – 1973)

Metoda laboratorního plánu v roce 1913 ve škole pro tělesně postižené děti

První škola 1919 ve městě Dalton, Massachusetts, USA

Střední experimentální škola pro dívky i chlapce – daltonský laboratorní plán

Bylo jí proti mysli, že se mají všichni žáci učit jednou metodou ve stejném čase tutéž látku.

Rozpracovala učivo jednotlivých předmětů na měsíc, týden a den, úlohy byly minimální, střední a maximální s uvedením materiálů, které je možno použít. Každý žák měl zpracovat minimální plán svým vlastním tempem.

„Mysleme na školu jako na sociologickou laboratoř, kde děti jsou pokusníky, nikoliv oběťmi pokusů“

„Předmětové okrsky“: učebny přeměněny na pracovní podle předmětů a ročníků, žáci přecházejí z jedné pracovní do druhé

- Učební látka je předem stanovena, dána osnovami
- Natištěný program práce na jeden měsíc (deset měsíců po dvaceti dnech) - blok úkolů pro každý předmět zvlášť
- Smlouva mezi učitelem a žákem, úkoly měsíční, týdenní a denní, studijní materiály a způsob hodnocení
- Žák většinou pracuje sám, **princip individualizace** práce, samoučení, po svém a vlastním tempem
- Žáci , kteří řeší tentýž úkol se mohou sdružovat do pracovních skupin

-Roční úkoly může jeden žák zvládnout za 9 měsíců, jiný za 12 – časový rozptyl

-Princip diferenciacce časové– nadaní, rychlejší, schopní mohou postupovat rychleji, nemusí čekat na ostatní

Princip diferenciacce obsahové - mohou dostávat složitější úkoly

Pěstování vůle: kdo přijme svobodu rozhodování, přijímá i odpovědnost

- Strukturované pracovní návody, bibliografické údaje, pokyny pro splnění ústních i písemných prací

- Společná výuka hudební, výtvarné, tělesné výchovy, ručních prací

- Kontrola práce žáků – písemné testy, zkoušení, opravy

- Učitel je v příslušné odborné pracovně odborníkem, rádcem, laborantem i hodnotitelem. Sestavuje a zadává měsíční úkoly, vysvětluje je, upozorňuje na problémy, odpovídá na dotazy, radí, reviduje písemné úkoly, hodnotí, zkouší a usměrňuje práci žáků (rozptyl). Nutnost spolupráce s ostatními učiteli, aby nedocházelo k izolaci předmětu od ostatních

Současná daltonská škola – principy:

- **Asociace daltonských škol** (Chalabalova, Křídlovická, Mutěnická, Husova – Rašínova), spolupráce s holandskými partnery

SVOBODA (VOLNOST)

SAMOSTATNOST

SPOLUPRÁCE

Rozvoj sebedůvěry na základě dočasné vzájemné pomoci

Smysl pro odpovědnost za práci i pracovní prostředí

Osobní rozvoj, tvořivost

Klasické reformní systémy

Maria Montessori (1870-1952)

Dům dětí (Casa dei bambini), 1907 v Římě

Rudolf Steiner (1861-1925)

Waldorfská škola, první 1919 u Stuttgartu

Helen Parkhurstová (1887-1959)

Dalton plan, střední škola 1919 v Daltonu
Carleton Washburne (1889-1968)
Winnetská soustava

Peter Petersen (1884-1952)
Jena plan, první škola 1923 v Jeně

Celestin Freinet (1896-1966)
První škola 1928 u Cannes

Organizace zabývající se alternativními typy škol

Kruh přátel Svobodných waldorfských škol

Antroposofická společnost - brněnská pobočka

Nezávislá mezioborová skupina - NEMES pro transformaci školské politiky, vzdělávání a školy

Přátelé angažovaného učení - PAU

Hnutí pro tvořivou dramaturgii

Unie soukromých škol České republiky - USS ČR

Hnutí za křesťanskou výchovu

Národní centrum podpory zdraví Praha

Skupina pro vzdělávací alternativy IDEA

Evropské fórum pro svobodu ve výchově - EFFE

- 14 evropských zemí včetně naší
- podpora mnohočetnosti škol a svobody ve vzdělání
- právo rodičů na svobodnou volbu školy
- právo na zřizování svobodných, volných škol

České sdružení pro svobodu ve výchově a vzdělávání - ČS EFFE, mluvčím je PhDr. Karel Rýdl, FF UK Praha

Česká asociace pedagogického výzkumu ČAPV

Výzkumný tým Sledování a podpora alternativních způsobů výuky (na katedře pedagogiky a psychologie Vysoké školy pedagogické v Hradci Králové (J. Doležalová, M. Faberová, P. Vacek, V. Václavík)

Ústav pro svobodné alternativní školy na Pedagogické fakultě Ostrava, (doc. PhDr. H. Kantorková, CSc.)

Principy alternativního pedagogického myšlení

1. Podpora místo výběru - respektování osobnosti žáka, bez donucování, za vzájemné tolerance.

2. Účast dětí na vyučování je zásadně dobrovolná, vyučování není nařízeno, ale nabízeno. Činnosti, které děti na klasických školách dělají z donucení zde dělají bez problémů i s radostí.
3. Děti i dospělí mají podíl na rozhodování o obsahu vyučování a jeho organizaci.
4. Vztah života a školy má být co nejtěsnější - škola učí žít, nejen připravuje na život. Informace se snaží předávat přímo, ne pouze zprostředkovaně. Učivo je uspořádáno do nabídkových kurzů a projektů, v nichž se uplatní i systematické poznávání. Škola se orientuje na vlastní činnost a praktické výkony dětí při vyučování, protože se to ukázalo efektivnější než poučky a definice.
5. Duševní a manuální činnosti jsou zásadně rovnocenné. Pro každé dítě platí, že je schopno nadprůměrného výkonu v některé oblasti (v tělocvičně, na hřišti, v dílně, na zahradě, v jednotlivých předmětech). Platí, že duševně nadanější děti nejsou hodnoceny lépe než ostatní.
6. Dodržuje se rovnocennost sociálního, emocionálního a kognitivního vyučování. Pro "problémové" děti jsou připraveny programy, které jim pomohou problémy překonat. Často dítě z klasické školy ani nezjistí, že jeho problémy plynou ze sociální nebo emocionální oblasti a je za ně hodnoceno v oblasti kognitivní. Funkce školy je chápána spíše ve smyslu emocionálním a sociálním, než kognitivním.
7. Děti a učitelé jsou rovnoprávní partneři ve vyučování. Děti mají stejná práva jako učitelé - odbourání autoritativních a mocenských vztahů ve škole.
8. Hodnocení známkování neexistuje, užívá se hodnocení slovního a písemného. Jsou to podrobné zprávy, které hovoří nejen o výkonech intelektuálních, ale i o výtvarném projevu, sociálních vztazích a vlastnostech a hlavně o skutečných pokrocích dítěte.
9. Chování dětí není podřízeno kázeňským řádům ani předpisům. Ve školách je v hodinách ruch, děti se chodí poradit s kamarádem, napít nebo na WC, ale nikdo toho nezneužívá.
10. Pracuje se s chybou, na kterou má každý člověk právo. Chyby se opravují a hledají, ale nevytýkají se, děti za ně nejsou trestány a při nich přistihovány.
11. Vyučovací formy bez nutnosti dodržovat 45 min. (podle zájmu, únavy, motivace, soustředění). Hodně činností, vycházek, exkurzí, výletů nebo samostatných projektů. Bez přenášení těžkých aktovek. Většinou bez domácích úloh, vše se udělá ve škole, doma jen ze zájmu nebo něco dodělat.
12. Rodiče jsou rovnocennými účastníky školního života, mohou se aktivně podílet na všech činnostech školy - nejen údržba, úklid, pomoc při akcích nebo vydávání obědů, ale také nabídka vyučování nebo kurzů.
13. Atmosféra vyučování je příjemná, což plyne ze vztahu učitele a žáka. Nevznikají tak stresové situace, děti se nebojí, škola nepodporuje strach ani konkurenční prostředí nebo nedůvěru. Učitel nabízí radost, solidaritu, radostnou práci, důvěru a lásku.

Typologie alternativních škol

(J. Průcha: Alternativní školy. Gaudeamus 1994.)

Druhy škol, rozlišené podle kritéria alternativnosti:

Školy

standartní alternativní (nestandartní)

státní (veřejné vlastnictví) některé státní nestátní (soukr. vlast.)

soukromé církevní Alternativní školy

Alternativní školy

NESTÁTNÍ STÁTNÍ nebo SOUKROMÉ

Klasické reformní Církevní Moderní alternativní

-Waldorfská - Katolická - s otevřeným vyučováním

-Montessori - Protestantská - s volnou architekturou

-Freinetovská

- Židovská

- - magnetová

- Jenská
- Jiná konfesní - přesahující
- Daltonská - š. 21. století
- bez ročníků
- s imerzním programem
- nezávislé š.
- cestující š.
- mezinárodní š.
- odenwaldská š.
- hiberniánská š.
- Gesamtschule (jednotná š.)
- kolegiální š.
- brémská šk. centra